

PŘEDNÁŠKA č. 8

**Prognózy a projekce
obyvatelstva,
ekonomický význam**

POPULAČNÍ ODHADY, PROJEKCE A PROGNÓZY

- **Populačními odhady** v širokém slova smyslu jsou chápány **veškeré odhady počtu obyvatel a jeho struktur do budoucnosti i do minulosti..**,
- ..tj. ty které **nejsou přímým výsledkem statistického šetření**
- Patří sem nejen odhady **celkového počtu obyvatel**, ale také jeho pohlavní, věkové, národnostní **struktury**, resp. odhady **velikosti** různých ekonomických a sociálních skupin
..(zejména počty ekonomicky aktivních obyvatel, dětí, důchodců)

- Z časového hlediska lze populační odhady uvažovat **do minulosti**, kdy obvykle jde o ***intercenzální odhady*** pomocí **interpolace....**,
- nebo **do budoucnosti**, kdy se počítají ***demografické projekce***, většinou **extrapolací** současných populačních trendů – to je ovšem **méně spolehlivé..**

Co je to interpolace a extrapolace?

- Pod pojmem **demografická projekce** se obvykle rozumí **souhrn výpočtů**, jimiž se **odhaduje další vývoj populace do budoucna**
- Jsou založeny na **třech** základních demografických **ukazatelích**: **plodnosti, úmrtnosti a migraci**
- **Projekce** mohou, ale také **nemusí sloužit pouze k předpovědím budoucího populačního vývoje** – někdy může být jejich smyslem analýza současného stavu populační reprodukce

- **Populační projekce**, které se snaží poskytnout pokud možno **nejspolehlivější předpověď budoucího demografického vývoje** se také někdy označují jako **populační prognózy**
- **Terminologie** však **není zcela jednoznačná**, termíny **projekce a prognóza** se mohou často **zaměňovat**, resp. lze také mezi ně dát rovnítko (viz např. Projekce OSN)
- **Spolehlivost populační prognózy** je téměř výhradně **závislá na správnosti předpokladů budoucího vývoje reprodukce**, což je však jeden z **nejobtížnějších úkolů demografické analýzy**

- ***Intercensální odhady*** jsou veškeré **odhady počtu obyvatel a jeho struktur mezi sčítáními lidu**
- V praxi se nejčastěji omezují na **odhad celkového počtu obyvatel a jeho věkového složení**
- **Přesnost prognózy** v průměru **klesá s narůstajícím časovým horizontem od vzniku prognózy**, neboť rostoucí časová vzdálenost směrem do budoucnosti poskytuje větší prostor pro vznik **nepředvídaných událostí a faktorů**, jež **odchýlí populační růst** od predikovaného trendu

DRUHY POPULAČNÍCH PROJEKCÍ

Populační projekce můžeme **dělit 1) podle stupně regionální podrobnosti** na:

- celosvětové
- celostátní (republikové)
- regionální – pro územní jednotky nižšího řádu (např. okresy, města)
- za města

2) **Podle období**, na jaké jsou vypočteny:

- krátkodobé (do 10 let)
- střednědobé (10 - 25 let)
- dlouhodobé (25 a více let, tj. více než doba jedné generace = strategické plánování)

3) **Podle použité metody výpočtu:**

- formální extrapolace celkového počtu obyvatel doplněná odhadem věkové struktury
- komponentní metoda (také demografická) bez uvažování migrace
- komponentní metoda s uvažováním budoucí migrace

Projekce založené na extrapolaci

- Jednoduché, **od intercenzálních odhadů**, založených na interpolaci, **se liší výrazněji jen volbou analytické funkce**
- Většinou se používá různých **exponenciálních funkcí**, např.
  - geometrická progrese
  - jednoduchá exponenciála

Komponentní metoda populačních projekcí

- **Vhodná pro krátkodobé a střednědobé projekce** (do 20 – 25 let) a pro **relativně homogenní populace** (stát, kraje), za které jsou údaje **o řádu vymírání a rození**, eventuelně o **migračních proudech**
- Jejím základem jsou **separátní odhady dílčích složek (komponent) populačního přírůstku** (zemřelých, narozených, případně migrantů) podle věkové struktury obyvatelstva
- Je založena na **principu časového posouvání jednoletých nebo pětiletých věkových skupin**, tj. jejich **redukováním o počty zemřelých** (odděleně pro muže a ženy) podle stanovených měr úmrtnosti podle věku a doplňováním o **počty narozených** podle předpokládaných intenzit plodnosti

Zpracování projekce lze rozdělit do několika základních kroků:

- 1) analýza současné úrovně reprodukčních procesů**
- 2) formulace hypotéz předpokladů budoucího vývoje dílčích složek reprodukce z extrapolace minulého vývoje (nejdůležitější část)**
- 3) stanovení vstupních parametrů těchto složek a způsobu jejich určení**
- 4) určení počtu variant vývoje úrovně plodnosti a úmrtnosti (jednu nebo více variant, např. nízká, střední, vysoká)**

Pro sestavení populačních projekcí komponentní metodou je potřeba mít:

- **věkovou strukturu** k výchozímu okamžiku projekce odděleně pro obě pohlaví
- **řád vymírání**, vyjádřený úmrtnostní tabulkou
- **řád rození**, vyjádřený mírami plodnosti podle věku

Populační projekce ve světě

- **Populační divize OSN** (*Population Division United Nations*; <http://www.un.org/esa/population>) **publikovala v roce 2003 projekci obyvatelstva světa**, která má na rozdíl od dlouhodobé projekce předchozí, podstatně delší časový horizont - až do roku **2300**
- Nutno ovšem konstatovat, že výsledky na takto dlouhý časový horizont je třeba brát s velkou rezervou, za **nejvíce pravděpodobné mohou být brány výsledky do roku 2050**

- Projekce vychází ze zjištění, že **populační růst rozvojových zemí, způsobený vysokou plodností, se zpomalil**, a předpokládá, že se **bude zpomalovat i nadále**
- Přiblíží se tak situaci v dnešních **vyspělých zemích**, u nichž projekce naopak **předpokládá překonání současné nízké plodnosti**
- Jak u vyspělých, tak i rozvojových zemí se **předpokládá růst naděje dožití** (rychlejší u zemí rozvojových, vyspělé země si však zachovají určitý náskok)

Výsledky jednotlivých variant:

- Podle **nízké varianty** (úhrnná plodnost se ustálí na hladině 1,85) dosáhne světové obyvatelstvo do roku 2050 maxima **7,4 mld.**, pak bude následovat hluboký pokles na 3,2 miliardy v roce 2200 a na 2,3 mld. v roce 2300.
- Podle **střední varianty** (úhrnná plodnost se ustálí na hladině 2,1) světové obyvatelstvo nadále poroste až do přelomu 21. a 22. století, kdy překročí 9 mld. Po mírném úbytku se pak na tuto hranici znovu vrátí roku 2300. V roce 2050 bude mít svět **8,9 mld.** obyvatel.
- Podle **vysoké varianty** (úhrnná plodnost se ustálí na hladině 2,35) bude počet obyvatel světa rychle narůstat. V roce 2050 dosáhne svět **10,6 mld.** obyvatel, do roku 2200 už 21,2 mld. a do roku 2300 dokonce 36,4 mld. obyvatel

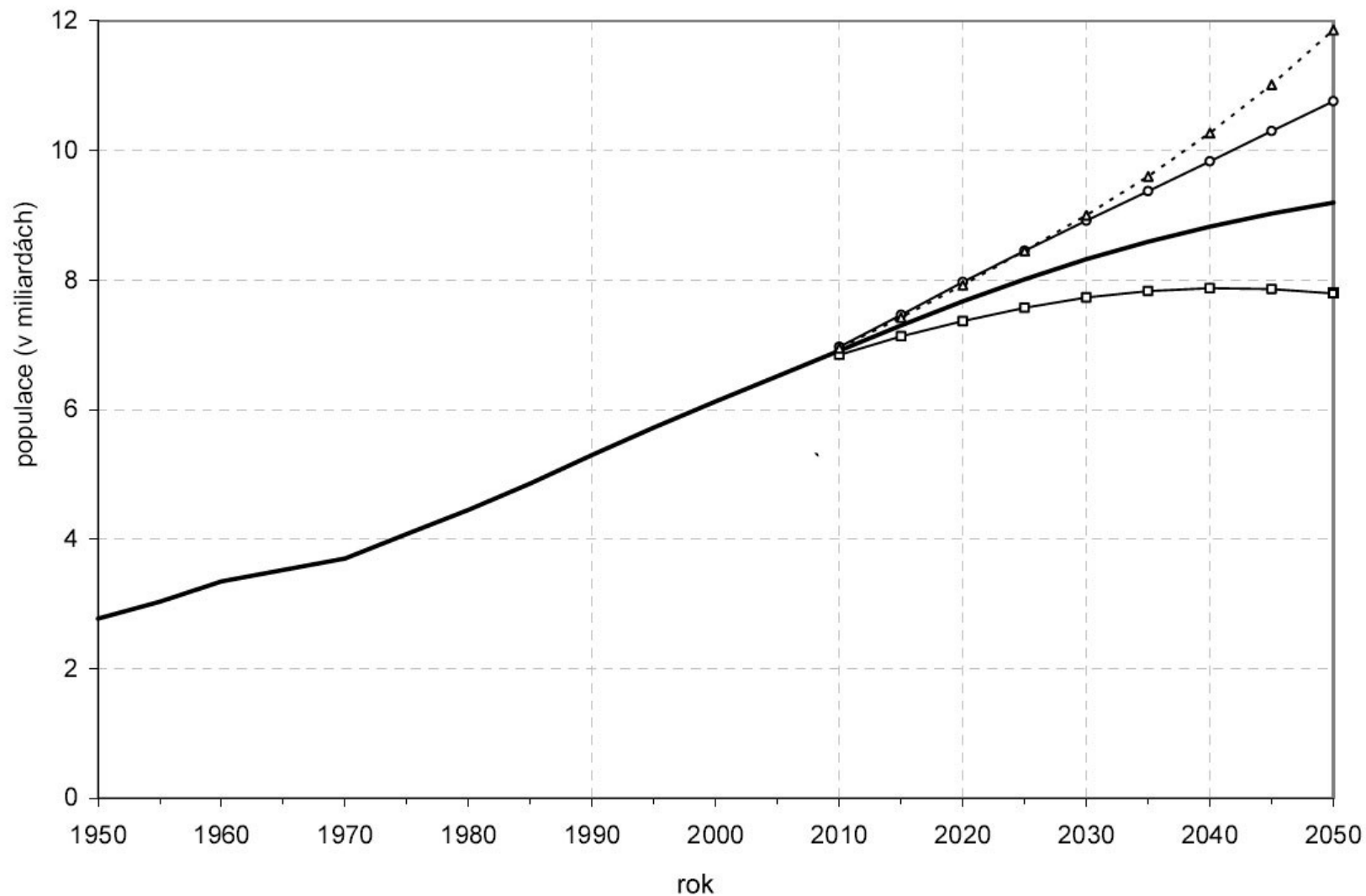
Tab. 2.14: Vývoj světové populace podle variant OSN (2000 – 2300)

rok	počet obyvatel světa podle varianty (v mld.)				
	nízké	střední	vysoké	nulového růstu	neměnné plodnosti
2000	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
2050	7,4	8,9	10,6	10,6	12,8
2100	5,5	9,1	14,0	14,0	43,6
2150	3,9	8,5	16,7	16,7	244,4
2200	3,2	8,5	21,2	21,2	1 775,3
2250	2,7	8,8	27,8	27,8	14 783,0
2300	2,3	9,0	36,4	36,4	133 592,0

Zdroj: <http://www.un.org/esa/population>.

Projekce obyvatelstva OSN do roku 2050

varianty: — střední —□ nízká —○ vysoká - - - - Δ konstantní plodnost

- **Výsledky projekce OSN** za jednotlivé země (kontinenty i svět) **mohou být chápány pouze jako orientační**, což se týká i výsledků za Českou republiku
- ...projekce totiž **nezohledňuje velmi komplikovaný odhad migrace** (netýká se celého světa)

- Při **střední variantě**, která by měla být nejpravděpodobnější, by Česká republika **v roce 2050 dosáhla 8,55 milionů obyvatel**
- Do roku 2100 by podle této varianty následoval pokles počtu obyvatel na 6,65 milionů, do roku by 2300 naopak nárůst na 7,48 milionů obyvatel
- Podle nízké varianty by měla v roce 2050 mít Česká republika 7,81 milionů obyvatel, podle vysoké varianty 9,37 milionů obyvatel

- **Výsledky dlouhodobé projekce OSN** za Českou republiku však nejsou a ani **nemohou být rovnocennou variantou** našich **domácích projekcí a prognóz**
- ... ty jsou schopny daleko **citlivěji reagovat na konkrétní podmínky a specifika** naší republiky (ale stejně většinou nevychází..)

Odhady World Population Data Sheet (2012)

- **Evropa se stane historicky prvním kontinentem**, kde se v dlouhodobém vývoji **sníží počet obyvatel** (vyjma válečných excesů), zejména díky velmi **nízké plodnosti žen ve střední a východní Evropě** (dnes 740 mil. a 726 mil. v roce 2050)
- Otázkou je, co udělá **migrace..**
- **Asie bude růst pomaleji než Afrika** (ta z 1,1 na 2,4 mld.), ale do roku 2050 zde stejně **přibude 1 mld. obyvatel** (ze 4,3 dnes na 5,3 mld., největší vliv bude mít populační vývoj v Číně a Indii)

- **Nejpomalejší růst do roku 2050 je očekáván v Latinské Americe** (z 600 na 740 mil.), zejména vzhledem ke **snížení plodnosti** žen velkých států jako Mexiko a Brazílie
- V **Severní Americe** bude populační vývoj záviset na **úhrnné plodnosti** žen zejména **v USA a silné migraci, především Hispánců**, očekává se **populační růst**
- Populace **Austrálie** by měla díky **vysoké úhrnné plodnosti a migraci vzrůst** ze současných 23 mil. na 35 mil. obyvatel do roku 2050, růst bude i Nový Zéland

MOST POPULOUS COUNTRIES, 2012 AND 2050

2012

COUNTRY	POPULATION (MILLIONS)
China	1,350
India	1,260
United States	314
Indonesia	241
Brazil	194
Pakistan	180
Nigeria	170
Bangladesh	153
Russia	143
Japan	128

2050

COUNTRY	POPULATION (MILLIONS)
India	1,691
China	1,311
United States	423
Nigeria	402
Pakistan	314
Indonesia	309
Bangladesh	226
Brazil	213
Congo, Dem. Rep.	194
Ethiopia	166

Kdy se v České republice/českých zemích poprvé objevily pokusy o projekci obyvatelstva?

Historie populačních projekcí na území ČR

- **První projekce** z území ČR pocházejí z roku 1937. **Byly založeny na hypotézách vycházejících z konstantní úrovně úmrtnosti** a modifikovány pouze o **snížování úrovně kojenecké úmrtnosti** (plodnost se zatím neuvažovala).
- **Souvislá řada oficiálních populačních projekcí** byla sestavována úředními statistickými orgány od počátku 50. let, jejich výsledky však byly publikovány **až po roce 1958**
- Byly zpracovány **komponentní metodou**, většinou bez detailnějšího územního členění (tedy **za ČR**)
- Výchozími údaji byly zpravidla **výsledky SLDB** a tyto projekce pak byly v intercenzálních obdobích revidovány

- **Po roce 1990 se spektrum populačních prognóz značně rozšířilo**
- Častěji než v dřívějších obdobích byly **sestavovány** prognózy **i jinými autory než pracovníky statistických orgánů** (např. katedry demografie PŘF UK, VSE, Terplanu)
- Příčinou byly **významné změny dosavadních trendů reprodukce obyvatelstva**
- Od roku 1993 měl ČSÚ záměr vydávat projekce **za ČR v dvouletých intervalech** (publikovány byly v r. 1993, 1995, 1997, 1999, 2003 (kvůli sčítání lidu a 2009) a **do úrovně okresů v čtyřletých intervalech (1993 a 1997)**)

V ČR existují celkem **tři prognostická pracoviště:**

- 1) Český statistický úřad (ČSÚ),** který je nositelem více než padesátileté tradice oficiálního populačního prognózování u nás
- 2) katedra demografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze**
- 3) Fakulta informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze**

Projekce 1993

- Byla vypočtena **komponentní metodou** podle jednotek věku **v jednoletém kroku projekce** za **každý okres ČR a Prahu**
- Výsledky za ČR byly součtem okresních projekcí
- **Nebyl uvažován vliv migrace**, protože při jejím odhadu **nešlo vycházet z předchozích trendů** a vývoj byl prakticky nepředvídatelný
- **Autoři předpokládali** během celého prognózovaného období 1991-2020 **konstantní úroveň úhrnné plodnosti 1,89 dítěte na jednu ženu** a jen mírné prodloužení naděje dožití do roku 1995 u mužů na 68,7 let a u žen na 76,6 let
- ***Uvedené hodnoty se tedy se skutečností naprosto rozcházejí..***

Projekce 2009

- Poslední projekce na území ČR
- Důvodem byl **skutečný demografický vývoj České republiky**, na rozdíl od prognózovaného
- **Dlouhý časový interval** od vzniku předchozí projekce (6 let)
- Do celkového počtu obyvatel byli kromě občanů ČR a cizinců s trvalým pobytem započtení i cizinci s přechodným (EU) nebo dlouhodobým pobytem (třetí země)
- **Horizontem projekce je 2065 a je uvažována migrace**

Tab. č. 15: Očekávaná bilance obyvatelstva v České republice do roku 2065

ok	Počet obyvatel k 1.1.			Živě narození			Zemřeli		
	nizká	střední	vysoká	nizká	střední	vysoká	nizká	střední	vysoká
2009	10 467 542	10 467 542	10 467 542	116 997	118 430	118 556	108 908	107 564	106 819
2010	10 490 631	10 503 408	10 519 279	115 025	116 609	118 297	108 508	106 831	105 642
2020	10 613 188	10 797 484	11 025 030	96 789	103 534	110 462	111 947	107 637	104 680
2030	10 490 588	10 908 419	11 408 028	79 356	88 778	98 752	120 252	114 111	109 574
2040	10 186 695	10 873 660	11 687 306	86 597	100 117	114 549	134 028	128 856	124 656
2050	9 837 300	10 842 320	11 998 183	78 611	98 550	118 680	132 743	129 199	126 816
2065	9 111 235	10 689 713	12 376 180	68 092	91 231	114 933	140 703	139 889	139 429

Pramen: Projekce obyvatelstva České republiky. ČSÚ, Praha 2009.

Tab. č. 16: Očekávaný vývoj celkové úrovně plodnosti, naděje dožití při narození a zahraniční migrace v České republice do roku 2065

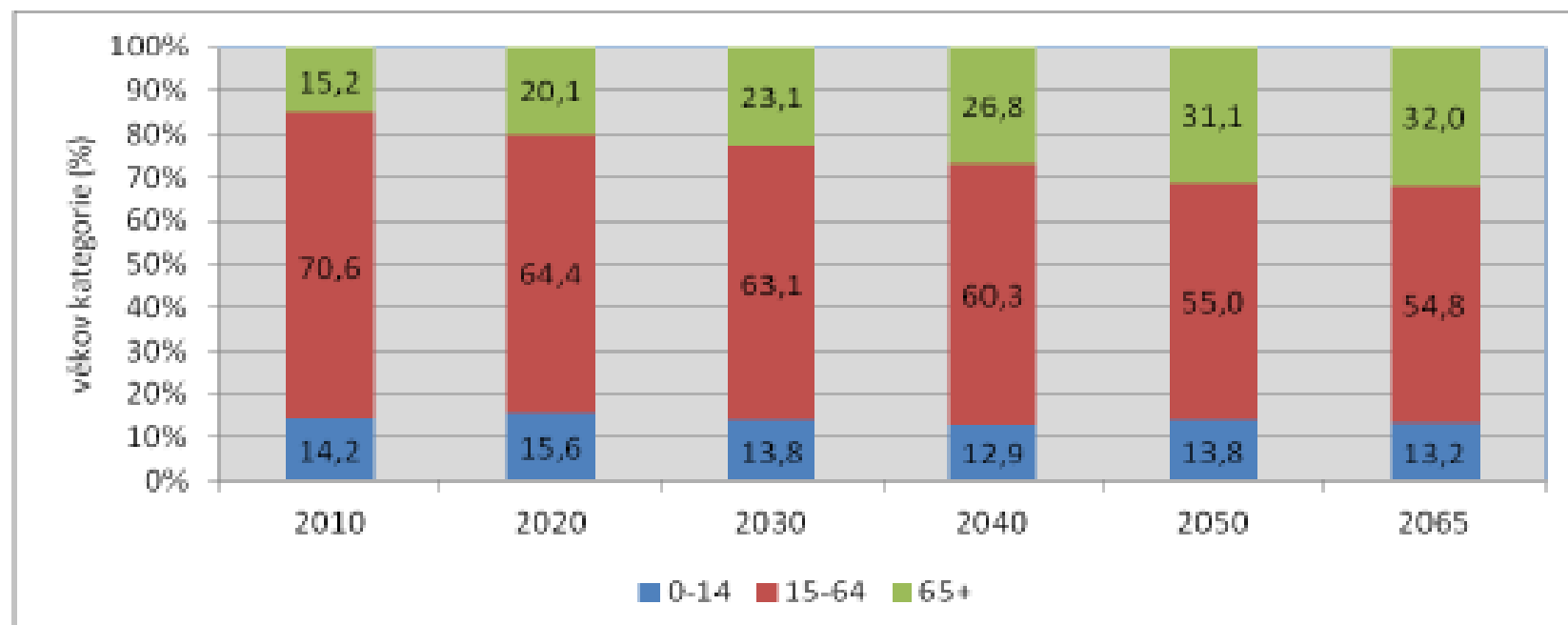
Rok	Úhrnná plodnost			Naděje dožití při narození						Saldo zahraniční migrace		
	nizká	střední	vysoká	muži			ženy			nizká	střední	vysoká
2009	1,48	1,50	1,50	74,1	74,2	74,3	80,2	80,3	80,4	15000	25000	40000
2010	1,48	1,50	1,51	74,3	74,5	74,6	80,4	80,6	80,7	15000	25000	40000
2020	1,53	1,60	1,65	76,3	77,0	77,6	82,0	82,8	83,3	15000	25000	40000
2030	1,55	1,66	1,75	78,4	79,5	80,5	83,7	85,1	86,0	15000	25000	40000
2040	1,55	1,69	1,80	80,0	81,5	82,8	85,1	86,8	88,0	15000	25000	40000
2050	1,55	1,72	1,85	81,6	83,5	85,1	86,4	88,4	90,0	15000	27500	40000
2065	1,55	1,72	1,85	84,1	867,5	88,5	88,5	91,0	93,0	15000	25000	40000

Framen: Projekce obyvatelstva České republiky. ČSU, Praha 2009.

Tab. č. 17: Očekávaný vývoj struktury obyvatel podle hlavních věkových skupin v České republice do roku 2065

Rok	Počet obyvatel								
	0-14			15-64			65+		
	nizká	střední	vysoká	nizká	střední	vysoká	nizká	střední	vysoká
2009	14,1	14,1	14,1	71,0	71,0	71,0	14,9	14,9	14,9
2010	14,2	14,2	14,2	70,6	70,6	70,6	15,2	15,2	15,2
2020	15,4	15,6	15,7	64,5	64,4	64,4	20,1	20,1	19,9
2030	13,3	13,8	14,3	63,5	63,1	63,0	23,2	23,1	22,7
2040	12,2	12,9	13,4	60,8	60,3	60,3	27,0	26,8	26,2
2050	12,9	13,8	14,5	55,4	55,0	55,2	31,7	31,1	30,3
2065	11,8	13,2	14,0	55,4	54,8	54,5	32,8	32,0	31,5

Pramen: Projekce obyvatelstva České republiky. ČSÚ, Praha 2009.

Význam pro ekonomickou praxi

- **Závažnost výsledků populačních prognóz je zcela signifikantní**
- Přes značné **rozpory mezi prognózovaným stavem** (především co se týče porodnosti) **a realitou** (což se u dřívějších prognóz jasně projevilo) a **nemožností korektně podchytit migrační aktivity...**
- .. jsou detailnější prognózy za menší územní celky (města, regiony i státy) velmi **důležité pro územně plánovací praxi**

- V řadě oblastí (školství, zdravotnictví, sociální péče a další) je potřebné **sledovat budoucí populační vývoj a dopředu na něj reagovat**
- **Dopady nepříznivého populačního vývoje** (zejména stárnutí populace) mají a budou mít stále větší ***vliv na celou ekonomiku státu***

- **Prognózy vycházejí z vědeckého poznání reality** a jejího dosavadního vývoje, **samy o sobě však poznatkem nejsou**
- V době jejich vzniku je totiž **nelze ověřit žádnými vědeckými postupy**
- Přesto demografické prognózy patří mezi velmi **žádané výstupy demografického výzkumu**
- **Uplatnění** nacházejí v mnohých **oblastech rozhodovací praxe**, zejména tam, kde se rozhodnutí dotýká **celé populace nebo její podstatné části** (populačních skupin)

ČAS V DEMOGRAFII, DEMOGRAFICKÁ SÍŤ

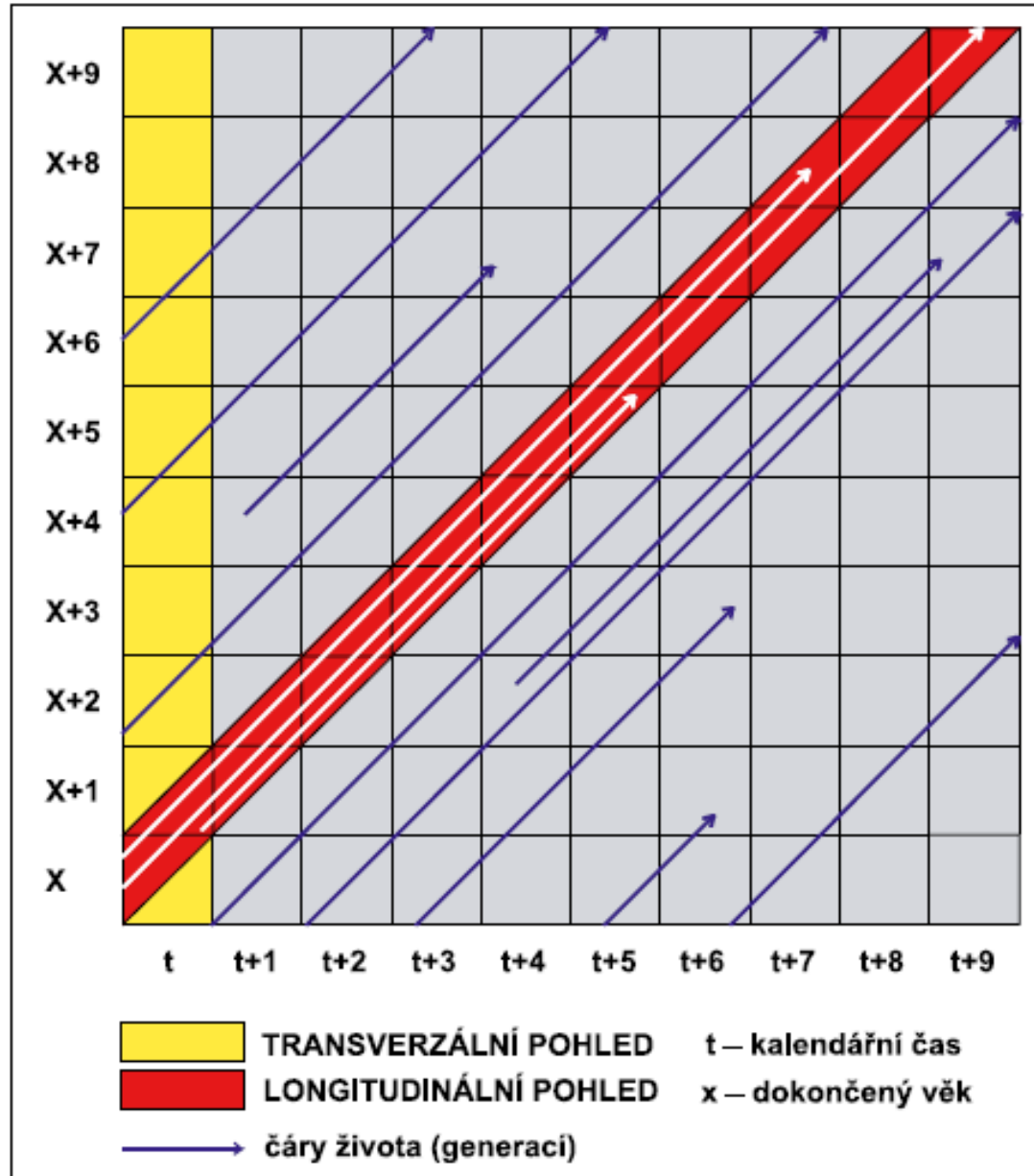
- **Čas je základním rozměrem existence lidských populací a jejich reprodukce**

Rozlišuje se:

- 1) kalendářní čas** (objektivní)
- 2) Čas vztahující se k věku** jedince či jinak pojímané doby trvání

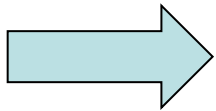
- Demografická síť je **pravoúhlý**, příp. jiný souřadný **system**, kde na jednu osu (v pravoúhlém systému na **osu „y“**) nanášíme **věk** nebo dobu uplynulou od předchozí události
- V případě dožití se, úmrtí a řady dalších událostí je onou předcházející událostí obvykle narození, při rozvodu uzavření jemu předcházejícího sňatku..
- Na **osu „x“** se pak nejčastěji vynáší **kalendářní čas**.

Demografická síť (Lexisův diagram) a dvojitý pohled na realitu v demografii

- Takto uspořádaný časový prostor umožňuje sledovat **životní pouť každého jedince**, příslušníka dané **populace**
- Lidská existence v něm má podobu **plynule se prodlužující polopřímky nazývané čára nebo linie života**
- Tato polopřímka se **změní v úsečku při výstupu z pole pozorování**, tedy z populační skupiny nebo celé populace. K výstupu může dojít **úmrtím, vystěhováním**, ale také např. **uzavřením sňatku**, pokud se sleduje populace svobodných..

- **Předmětem zájmu demografie se pak stává frekvence *demografických událostí* (na linii života) jednoho druhu u souboru osob tvořících sledovanou populaci, ve zvolených časových rámcích..**

(např. *úmrtí osob v daném věku v příslušném kalendářním roce*).

- Další významnou ryze časovou demografickou dimenzí je ***generace (kohorta)***, která je **určena příslušnou počáteční událostí, přesnou dobou trvání a určitým kalendářním obdobím**

(Co si představíte pod pojmem generace?)

- V nejčastějším a nejjednodušším případě se hovoří o **generaci narozených ve stejném období**, obvykle v průběhu jednoho kalendářního roku
- (viz obrázek) - pozorování ve směru čar života, tedy ve směru jednotlivých generací se nazývá **generačním (longitudinálním, podélným)** pohledem, ...na rozdíl od častějšího, ale méně dokonalého pohledu **průřezového (transverzálního)**

Rozdíl

- 1) V **generačním pohledu** existuje pomyslná **rovnováha** a přirozená proporcionalita **mezi během *kalendářního času a věku***...
  - 2) u **přístupu průřezového** je jediným a rozhodujícím kritériem ***čas kalendářní***
  - Ve druhém případě (průřezovém) se tedy **pozorování odvíjí pouze ve směru věku, napříč jednotlivými generacemi**, které se tak směřují..
- ...(druhý případ – **průřezový** -je v demografii stále ještě **častější** – důvodem je **oficiální demografická statistika** sledující téměř výhradně průřezové údaje – kalendářní roky).

Kritika

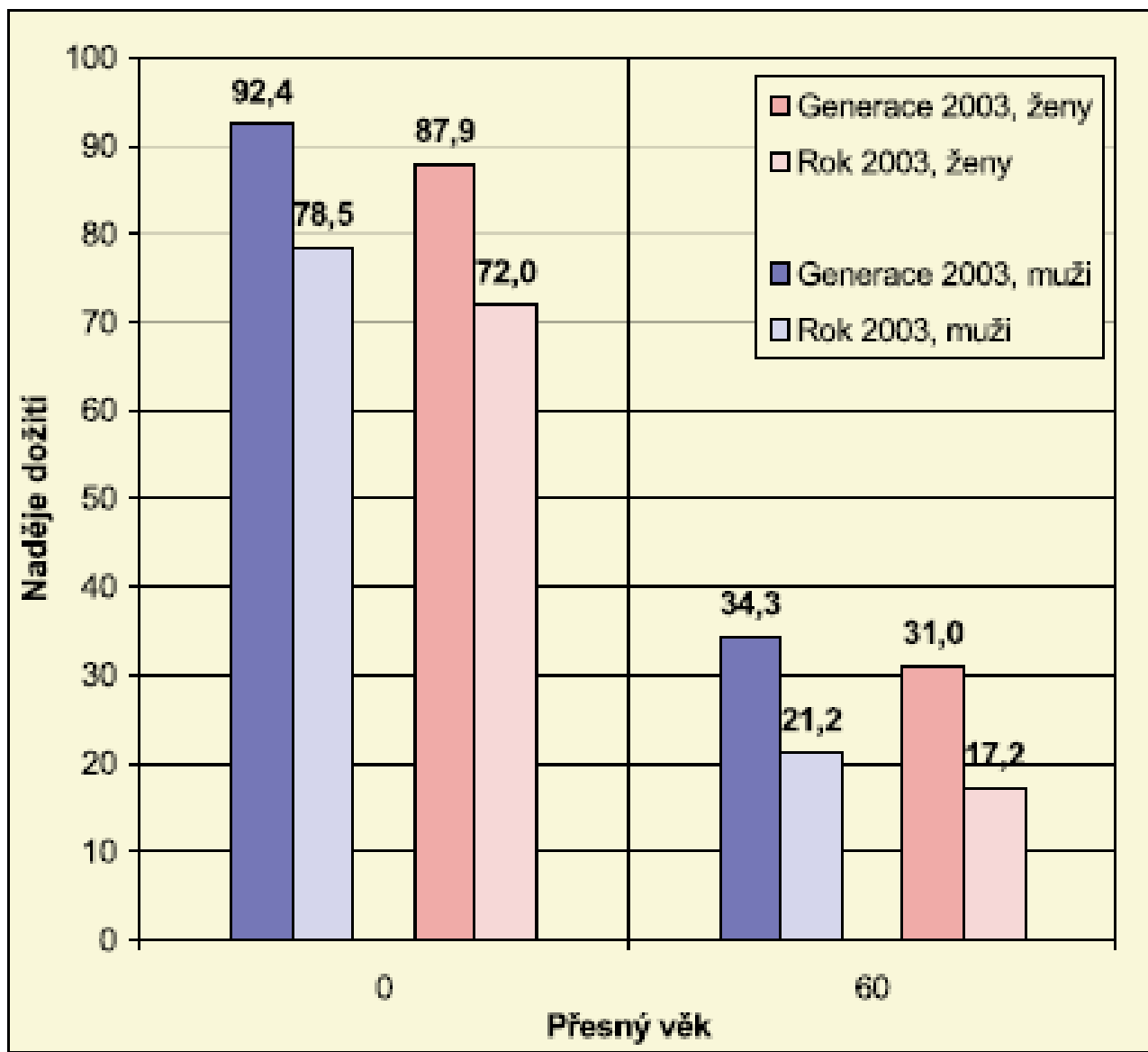
- Nevýhodou průřezového pohledu je to, že ve větší či menší míře **směšuje demografické chování různých generací**, tedy skupin lidí s **různou životní zkušeností**, která demografické chování významně ovlivňuje
- **Příslušníci každé konkrétní generace** totiž **prožívají jednotlivé historické události v životě dané společnosti přibližně ve stejné fázi životního cyklu**, což jejich následující chování většinou významně ovlivní ve stejném směru

- Význam **správného vnímání časové dimenze** v demografii lze doložit na příkladu určení **pravděpodobné délky života jedince** (*střední délka života, naděje dožití*)
- Střední délka života je důležitým ukazatelem, k němuž se váže otázka **trvalé udržitelnosti řady systémů** bezprostředně napojených na **veřejné rozpočty** (důchodový systém, sociální služby, zdravotnictví)...
- Je zde spojitost i s finančními bilancemi **komerčních organizací** (životní pojištění, důchodové připojištění)

- **Výpočet střední délky života pro penzijní fondy** vychází dle požadavků Ministerstva financí ČR z **úmrtnostních tabulek** publikovaných každoročně ČSÚ
- tyto **tabulky jsou** ovšem **průřezové** a zachycují **úroveň úmrtnosti v příslušném kalendářním roce, ve fiktivní generaci** tvořené osobami narozenými v uplynulých přibližně sto letech a **nikoliv v konkrétní skutečné generaci v daném roce narozených mužů nebo žen v ČR**
- Hlavním problémem je reálně postupně se **prodlužující průměrný věk budoucích generací** se kterým průřezové tabulky nepočítají

- V době, kdy dynamicky **klesá úmrtnost** a **roste naděje dožití** může podle odborníků činit konečný **rozdíl v naději dožití** při narození podle úmrtnostních tabulek za rok např. 2010 a pro generaci narozených v roce 2010 (generační tabulky) **10 - 15 let**
- **Generační tabulky** jsou tedy daleko **reálnější** - vstupuje do nich **prognóza vývoje úmrtnosti** (ovšem velmi obtížně se počítají..)
- Důsledky **přehlednutí této skutečnosti** při plánování a přijímání strategických rozhodnutí mohou být pro fungování sociálních a zdravotních systémů a komerčních organizací (životní pojištění a důchodové připojištění) **velmi závažné**

Rozdíl mezi úrovní úmrtnosti v daném roce (stav) a v dané generaci (prognóza)

„DŮCHODCI V PRAXI“

- V rámci „důchodové reformy“ se od roku 2010 zásadně **změnil vztah důchodce – zaměstnavatel**
- **Zaměstnavatel** již **nesmí** přihlížet ke skutečnosti, že jeho zaměstnanec pobírá penzi..
- .. Je možné **pobírat polovinu starobního důchodu** a zároveň **vykonávat soustavnou výdělečnou činnost**
- Důchod se potom navyšuje každých 180 kalendářních dnů výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu

- Než se zákon změnil, **mohl mít důchodce pouze smlouvu na dobu určitou** a pouze na rok
- V současné době tedy lidé mohou pokračovat v práci i **po překročení důchodového věku na dobu neurčitou**
- .. A to je samozřejmě **komplikace pro řadu zaměstnavatelů**, většina firem by vrácení smluv pro důchodce na dobu určitou uvítala
- V případě spokojenosti by se smlouvy jednoduše prodloužily..

***Jaké tedy hledají zaměstnavatelé řešení?
Co myslíte?***

- Jsou firmy, které **motivují** své zaměstnance **k odchodu do důchodu** svými interními pravidly, zejména ovšem **finanční odměnou..**
- Např. Pražská energetika nabízí za podepsání dohody o odchodu do důchodu 50-100 tis. Kč dopředu a po skutečném odchodu dalších 140-300 tisíc Kč
- Je zřejmé, že řada takto „motivovaných“ lidí do důchodu opravdu odejde, ale firmy pláčou..

- Je otázkou, **kde hledat hranici „etického problému“ a ekonomicko-sociálních aspektů**, když stát vyplácí stovky milionů nezaměstnaným a desítky tisíc absolventů jsou bez práce nebo ji jen velmi obtížně shánějí..
- Na druhé straně jsou zde zkušenosti ze zahraničí, že tzv. **„vytlačovací efekt“**, kdy staří zabírají místa mladým, je buď **nulový nebo minimální** (ve specifických pozicích)..
- Z různých studií vyplývá, že **z 10 míst opuštěných důchodci se 7-8 zruší**, žádní nezaměstnaní ani absolventi na ně neusednou

- **Udržet starší lidi v zaměstnání je de facto pro stát nakonec výhodné..**
- .. **Důchody** jsou relativně **nízké**, další příjem pomáhá důchodce udržet **nad hranicí chudoby** a navíc státu **odvádějí zdravotní a sociální pojištění**
- Nehledě na to, že při výkonu zaměstnání zůstává většinou člověk **déle aktivní i v dalším životě**

- ***Co si o tom myslíte?***
- ***Ve které oblasti myslíte, že je s důchodci a jejich neochotou odcházet do důchodu největší problém?
Pomineme-li soukromé firmy..***

- **Ve školství..**
- Zde existuje poměrně velká skupina důchodců a nelze je jen tak poslat pryč
- **Pobírají zároveň důchod i nejvyšší tabulkový plat** (praxe), takže odchází jen málokdo
- někteří staří rutiněři jsou výborní, ale **řada z nich není schopná využívat nové metody ve výuce, nemají výukovou dynamiku..**
- **Mladí absolventi-učitelé** zase často **nemají zkušenosti**, neumí pracovat s dětmi, musí se všechno učit za pochodu..
- ...Ale asi by měli nastoupit do práce a **nebýt nezaměstnaní na úkor důchodců**

- Pokud by ředitel školy na **odchod staršího učitele tlačil**, mohl by být obviněn z **diskriminace**
- Jakékoliv **znevýhodnění kvůli věku je podle zákona nepřipustné..**
.. **diskriminace kvůli stáří se ovšem velmi špatně dokazuje**, zvláště u firem (vydá se prohlášení, že firma snižuje počet pracovníků a je to nepřezkoumatelné..)
- Podle České školní inspekce bylo na základních školách loni 4,5 % důchodců (10-12 tisíc)

- Jiná je situace na **vysokých školách**, kde bývá (v ČR zatím striktně ne) **omezena hranice věku pro učitele (65 let)** – nemohou zároveň pracovat a pobírat důchod..
- .. mnoho zahraničních akademiků, ale **pracuje dál**, protože je to baví, **důchod jim pokryje předchozí plat**

Jakpak je tomu u nás??

- **V ČR lze zaměstnance jednostranně propustit jen v případech:**
  - **Ztráta zdravotní nebo odborné způsobilosti**
  - **Porušení pracovní kázně**
  - **Organizační důvody (zrušení pracovního místa)**

- Nicméně.. V **Evropě existují omezení pro pracující důchodce**
- V Německu nebo Chorvatsku! Mohou penzisté pracovat jen tehdy, pokud je jejich plat nižší než 300 eur měsíčně
- Ve Španělsku si musí vybrat, zda odejdou z práce nebo dostanou je poloviční nebo i čtvrtinový důchod
- V ČR se dalších **úprav** pravděpodobně také dočkáme, i když to **zatím naše současná vláda neplánuje..**